



Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart
Royal Netherlands Aeronautical Association
aangesloten bij de Fédération Aéronautique Internationale

Houttuinlaan 16A
3447 GM Woerden
Telefoon: 31 (0)348 437060
E-mail: office@knvv.nl
Internet: www.knvv.nl
IBAN: NL87 RABO 0161 4172 56
BIC: RABONL2U

Onderzoeksraad voor Veiligheid
T.a.v. dr. Erica Bakkum en
Prof. dr. mr. Stavros Zouridis
Postbus 95404
2509 CK Den Haag

Kenmerk: U22-019

Woerden, 6 oktober 2022

Betreft: OVV-rapport Paramotortrike verongelukt tijdens vlucht

Geachte Raadsleden,

Op 5 juli 2022 heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) het rapport "Paramotortrike verongelukt tijdens vlucht" gepubliceerd. Aanleiding voor dit rapport is het ongeval met een paramotortrike op 2 juni 2020 nabij Didam. De piloot (tevens enige inzittende) is hierbij verongelukt.

De KNVvL heeft kennisgenomen van het rapport en deelt de opvatting van de OVV dat het belangrijk is dat ongevallen goed onderzocht worden. Hiervan kan worden geleerd en wordt de luchtsport veiliger.

Het rapport is intern bestudeerd door de veiligheidsmanager van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart (KNVvL) en van de afdeling Paramotorvliegen KNVvL de afdelingsvoorzitter, de voorzitter van de commissie opleiding & examens en de afdelingsveiligheidsmanager die ook beroepsmatig als hogere veiligheidsdeskundige is gecertificeerd.

In het eerste deel van deze brief kom ik terug op de twee aanbevelingen die zijn gericht aan de KNVvL. We zijn daarnaast tot een aantal verdiepende vragen gekomen die wij graag met u, het Directoraat-Generaal Luchtvaart en Maritieme Zaken (DGLM), en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) willen bespreken. Wij zullen deze in een separate brief aan u voorleggen.

Tenslotte is gebleken dat het proces, dat geleid heeft tot de totstandkoming van uw rapport, vanuit ons perspectief verbeterpunten kent. Hierover is op 20 september 2022 reeds overleg geweest tussen de KNVvL en uw medewerker. In het laatste deel van deze brief vat ik de afspraken uit dit overleg samen.

I. Reactie op aanbevelingen

Achtergrond en kaders

In de Nederlandse wet- en regelgeving is op dit moment alleen de rug-gedragen variant (het gemotoriseerde schermvliegtuig) geborgd. Toch werd de paramotortrike al lange tijd op dezelfde wijze ingeschreven in het luchtvaartuigregister. Om de problemen voor de paramotortrike op te lossen, werd medio 2018 door DGLM besloten een aparte definitie voor de paramotortrike op te stellen. De implementatie hiervan in wet- en regelgeving wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 afgerond. De regels voor de paramotortrike zullen zoveel mogelijk gelijk worden getrokken aan de regels voor een gemotoriseerd schermvliegtuig.

In het besluit 'bewijzen van bevoegdheid voor de luchtvaart artikel 11' staat beschreven dat bedieners van schermvliegtuigen (onder ministeriële voorwaarden opgestelde voorwaarden) vrijgesteld zijn van de verplichting een bewijs van bevoegdheid te hebben. Mits zij over voldoende bekwaamheid beschikken om op een veilige manier deel te nemen aan het luchtverkeer. De paramotortrike wordt in de nieuwe regelgeving toegevoegd aan dit artikel. Er is op dit moment geen invulling gegeven aan de voorwaarden en regeling vanuit het ministerie. Het gevolg is dat op dit moment niet duidelijk is wat 'voldoende bekwaamheid' inhoudt.

De afdeling Paramotorvliegen van het KNNvL heeft vanaf de legalisering van de luchtsport in 2004 de verantwoordelijkheid genomen om gezamenlijk paramotorvliegscholen opleidingen te organiseren. De opleiding wordt afgesloten met een examen waarna de cursist het 'KNNvL Paramotorvliegbewijs' kan aanvragen. De leerdoelen en exameneisen voor het vliegbewijs en bijbehorende aantekeningen zijn vastgelegd in het reglement paramotorvliegen, dat inmiddels de derde versie kent. Zie verder bij reacties op aanbevelingen.

De afdeling Paramotorvliegen van het KNNvL heeft lang geleden de wens uitgesproken om het KNNvL Paramotorvliegbewijs verplicht te stellen voor alle paramotorvliegers in Nederland. Met een verplichting van het paramotorvliegbewijs kan een minimum opleiding en een ervaringseis worden afgedwongen. Mede naar aanleiding van het genoemde ongeluk heeft DGLM aangegeven om in het najaar van 2022 de mogelijkheden (om een opleiding verplicht te stellen) te willen onderzoeken.

Reactie op aanbeveling 1

"Ontwikkel een uniforme opleiding waarbij uitgebreid aandacht wordt besteed aan de theoretische en praktisch onderdelen van het paramotor(trike)vliegen."

De afdeling Paramotorvliegen van het KNNvL beschrijft in het reglement paramotorvliegen de kaders waarbinnen de opleidingen voor de diverse aantekeningen binnen het paramotorvliegbewijs plaats dienen te vinden. Het betreft een proces van voortdurende verbeteringen. Het genoemde ongeluk heeft direct bijgedragen tot het verwerken van voortschrijdend inzicht in onze opleiding. Met het doorvoeren van verbeteringen is bewust niet gewacht tot het publiceren van het onderzoeksrapport.

Concreet zijn de volgende stappen genomen:

- Er is een programmaplan 'Opleiding & Examens Paramotorvliegen' opgesteld met verbeter- en aandachtspunten voor de opleiding paramotorvliegen.
- Het reglement paramotorvliegen (waarin opleidings- en exameneisen zijn beschreven) is herzien. Hierbij zijn onder andere de leerdoelen en praktijkseisen aangepast en is de organisatie van praktijkexamens herzien zodat deze meer onafhankelijk zijn.

- Er is een (nieuw) handboek opleiding en examens paramotorvliegen opgesteld. Hierin zijn de procedures voor opleidingen en het afnemen van examens in detail beschreven. De theorie leerdoelen paramotorvliegen zijn herzien, uitgebreid en in dit handboek opgenomen. Er is tevens gebruik gemaakt van leerdoelen, zoals deze worden gehanteerd in andere afdelingen van de KNVvL (bijvoorbeeld paragliding en zweefvliegen).
- Er zijn training video modules ontwikkeld over verschillende onderwerpen, waaronder meteorologie en regelgeving.
- In het bijzonder worden de gevaren van specifieke meteorologische omstandigheden (zoals een convergentie) beter belicht en getoetst. Ook is een praktijktraining voor het gebruik van de reserve chute nu expliciet opgenomen in de takenlijst.

Daarnaast zijn wij voornemens om, zoals geformuleerd in het programmaplan Opleiding & Examens Paramotorvliegen, nog een aantal stappen te nemen om de opleiding verder te professionaliseren:

- Er zal een basis opleidingsplan ontwikkeld worden voor zowel ab initio cursisten als instructeurs en examinatoren. De huidige situatie gaat uit van leerdoelen voor de praktijk- en theorie opleiding. De individuele scholen verzorgen een eigen opleiding. Het basis opleidingsplan wordt een centraal door afdeling 'Paramotorvliegen' opgestelde syllabus.
- Het is langere tijd de wens van de afdeling Paramotorvliegen om paramotorvliegscholen een KNVvL erkenning te kunnen geven, indien ze aan de voorwaarden voldoen. Deze erkenning zal dan voor de paramotorvliegschool vereist zijn om KNVvL opleidingen te mogen verzorgen.

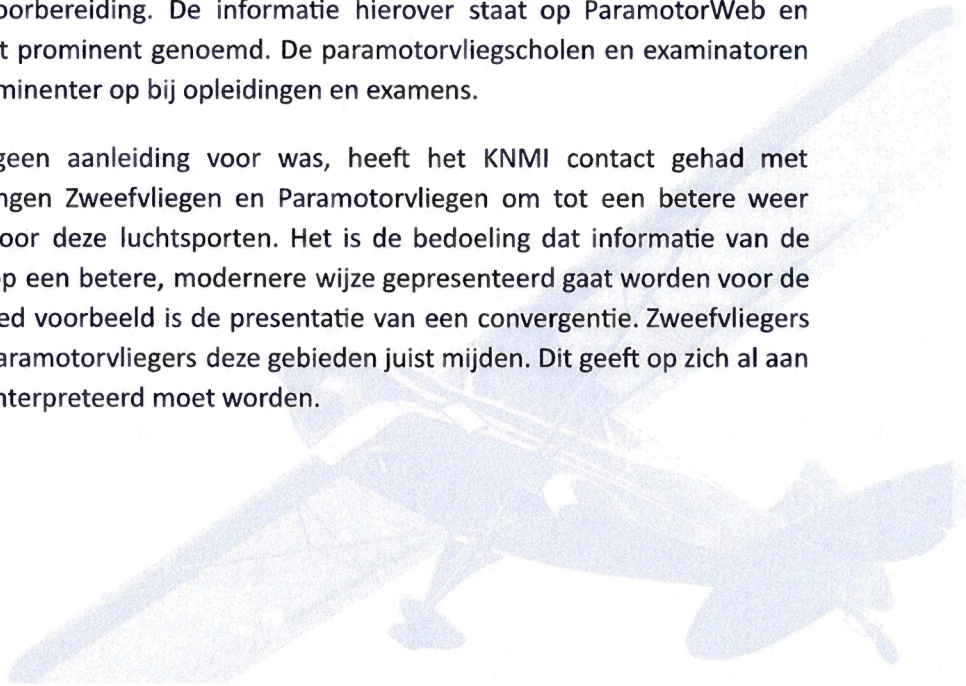
Reactie op aanbeveling 2

"Borg dat gebrevetteerde piloten worden gewezen op een professionele benadering van de paramotor(trike)luchtvaart. Benadruk daarbij de noodzaak van een gedegen vluchtvoorbereiding."

Het gevolg van de in reactie op aanbeveling 1 genoemde stappen is dat vluchtvoorbereiding in alle stadia van de opleiding een veel prominentere rol heeft gekregen.

Zoals eerder aangegeven, kent de wet een vrijstelling van een 'bewijs van bevoegdheid' voor paramotorvliegers. Middels de website www.paramotorweb.nl, nieuwsbrieven, training video module en persoonlijk contact, wijzen we alle piloten van gemotoriseerde schermvliegtuigen en paramotortrikes onder andere op het belang van een goede en gedegen vluchtvoorbereiding. Juist door het genoemde ongeluk zijn paramotorvliegers zich bewust geworden van het belang van het goed controleren van meteogegevens. Er is tevens een speciale WebAPP ontwikkeld met links naar belangrijke sites voor de vluchtvoorbereiding. De informatie hierover staat op ParamotorWeb en bruikbare bronnen staan daarnaast prominent genoemd. De paramotorvliegscholen en examinatoren nemen de vluchtvoorbereiding prominenter op bij opleidingen en examens.

Hoewel tijdens het ongeluk er geen aanleiding voor was, heeft het KNMI contact gehad met vertegenwoordigers van de afdelingen Zweefvliegen en Paramotorvliegen om tot een betere weer informatievoorziening te komen voor deze luchtporten. Het is de bedoeling dat informatie van de website www.luchtvaartmeteo.nl op een betere, modernere wijze gepresenteerd gaat worden voor de betreffende luchtport(en). Een goed voorbeeld is de presentatie van een convergentie. Zweefvliegers zoeken deze gebieden op terwijl paramotorvliegers deze gebieden juist mijden. Dit geeft op zich al aan hoe specifiek meteo informatie geïnterpreteerd moet worden.



II. Verbeterpunten ten aanzien van het proces

De OVV heeft voor het opstellen van het betreffende rapport vooral contact gehad met (en geheimhouding gevraagd aan) de voorzitter van de afdeling Paramotor [REDACTED]. Hij werd daarbij door de OVV gezien als de deskundige van de KNVvL, zijn inbreng werd beschouwd als het formele standpunt van de organisatie KNVvL. Dit is gebeurd zonder dat het hoofdbestuur en/of het verenigingsbureau betrokken is geweest bij de totstandkoming van het rapport. Ook heeft [REDACTED] geen ruggespraak mogen houden met de KNVvL.

Naar de toekomst toe, gaat het KNVvL hoofdbestuur ervan uit dat te onderzoeken incidenten (met betrokkenheid van KNVvL leden en/of afdelingen) worden gemeld bij de medewerker Safety and Operations van de KNVvL. Interne werkprocessen worden door de KNVvL medewerker met u gecoördineerd en afgestemd. Aanvullend, op basis van het overleg van 20 september jl., bieden wij als KNVvL aan om via een convenant met de OVV te komen tot concrete werkafspraken. Hierbij zal de KNVvL desgevraagd incidenteel expertise en menskracht leveren bij de uitvoering van onderzoeken. Indien u daarvoor open staat stellen we voor op korte termijn gezamenlijk een dergelijk convenanttekst te vervaardigen en te tekenen.

Met dit schrijven hoop ik u voldoende op de hoogte te hebben gebracht van de wijze waarop wij invulling geven aan de aanbevelingen in uw rapport. Ik heb tevens vertrouwen dat we het proces gezamenlijk nog beter kunnen inrichten voor de vliegveiligheid van luchtsporters.

Hoogachtend,

Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart

[REDACTED]
Drs. Maarten Haverkamp
Voorzitter Hoofdbestuur KNVvL

